

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

موضوع: قبله

با توفیق پروردگار متعال بحث از کتاب "تحفة الأجلة فی معرفة القبلة" تألیف سردار کابلی را آغاز می کنیم، تا به حال کتابی با این دقت و اهمیت در مورد قبله نوشته نشده، علاوه بر اینکه آیت الله طباطبائی اعلی الله مقامه در تفسیر المیزان از این کتاب و نویسنده آن تجلیل کرده در کتاب "الذریعة إلی تصانیف الشیعة" تألیف حاج آقا بزرگ تهرانی نیز نام تحفة الأجلة برده شده با این بیان که: « تحفه الأجلة فی معرفة القبلة .

رسالة مبسطة أحسن ما كتب في هذا الباب

لجامع الفنون حيدر قلي خان سردار ابن نور محمد خان الكابلي نزيل کرمانشاهان المعاصر المولود سنة ۱۲۹۳ بدأ فيها بيان الاصطلاحات الرياضية و غيرها مما يلزم معرفته أولا و ذكر في آخرها الطول و العرض لكل بلد من البلدان المشهورة في جداول لطيفة يسهل التناول منها و كان شروعه في التأليف سنة ۱۳۳۶. »^۱

اگر آن طوری که در تحفة الأجلة راه را نشان داده و طول و عرض بلاد را ذکر کرده پیش برویم خودمان به راحتی می توانیم قبله را مشخص کنیم.

امروز بحث ما درباره معرفی تحفة الأجلة است، ایشان بحث ابتدا کره زمین را به چهار قسمت تقسیم می کند.

بلادی که قبله آنها جنوب شرقی است عبارتند از: انگلیس و اتریش و سوئیس و روسیه و هلند و آلمان و تونس و مراکش و فلسطین و غیره.

بلادی که قبله آنها جنوب غربی است عبارتند از: ایران و قسمتهائی از چین و هند و بحرین و عراق عرب و ترکیه و ژاپن لاهور پاکستان و کشمیر و افغانستان و هیروشیما و عشق آباد و غیره.

بلادی که قبله آنها شمال شرقی است عبارتند از: آمریکا و کلکته و سانفرانسیسکو و کالیفرنیا و سودان و حبشه و برزیل و نیجریه و آفریقا و غیره.

بلادی که قبله آنها شمال غربی است عبارتند از: قسمتهائی از هند و سنگاپور و استرالیا و سومالی و فیلیپین و قسمتهائی از حبشه و حیدرآباد و عدن و بمبئی، خلاصه ایشان یک بحثی به این صورت دارد که عرض شد.

بحث دیگری که ایشان دارد این است که چهار نقطه مهم در کره زمین وجود دارد؛ شمال و جنوب و مشرق و مغرب، از شمال به جنوب ۳۶۰ درجه است که برای شناخت طول بلاد بسیار مهم است، خط استوا نیز در کمر زمین کشیده شده است و کره زمین را به دو قسمت شمالی و جنوبی تقسیم می کند که نقطه معمول و محل زندگی در سطح کره زمین از خط استوا به طرف شمال است و قبلا گفتیم که از خط استوا تا شمال نیز درجه بندی و

^۱ الذریعة فی تصانیف الشیعة، شیخ آقا بزرگ تهرانی، ج ۳، ص ۴۰۸، ط اسماعیلیان.

قبله محاسبه و ذکر کرده منتهی قبلا عرض کردیم که هیچکدام از آنها با تحفة الأجلة مطابق نیستند. بنابراین کتاب تحفة الأجلة بسیار مهم است و برای شناخت و تشخیص قبله حتما باید به آن مراجعه کنیم و آن را چند بار مطالعه کنیم و به آن مسلط باشیم.

بقیه بحث بماند برای فردا آن شاء الله تعالی ...

والحمد لله رب العالمین و صلی الله
علی محمد و آله الطاهیرین

تقسیماتی دارد که به مقدار ۲۳ درجه و ۲۷ دقیقه میل اعظم شمس می باشد یعنی بلادی هستند که عرض شمالی آنها نزدیک به خط استوا است و آخرین قسمت آن می شود منطقه منجمده شمالی که اصلا مسکونی نیست و ما بین این دو منطقه معتدل می باشد.

بحث دیگری که ایشان مطرح کرده انحراف از جنوب به مغرب که عراق و ایران در همین جهت هستند و انحراف از جنوب به مشرق که شام و دمشق و حلب اینطور هستند و انحراف از شمال به مغرب که صنعا و عدن اینطور هستند و انحراف از شمال به مشرق که حبشه و خارطوم و سودان اینطور هستند. بنده در واقع می خواهم سر فصل های تحفة الأجلة را عرض کنم چون برای شناخت قبله بسیار اهمیت دارد.

بلادی که دارای عرض شمالی هستند؛ مکه و مدینه و نجف و کربلا و مشهد و قم و اصفهان و اهواز و بغداد و بندر عباس و تبریز و دهلی و رشت و تهران و کاشان و همدان و تونس و غیره.

بلادی که دارای عرض شمالی کمتر از میل اعظم یعنی ۲۳ درجه و ۲۷ دقیقه دارند و به خط استوا نزدیک ترند؛ طائف و بمبئی و حیدرآباد و غیره .

بخشهایی نیز در مورد طول و عرض جغرافیایی بلاد مطرح شده و دقیقا محاسبه و ذکر شده.

در صفحه ۳۶۹ از جلد ۷ جواهر نیز این بحث مطرح شده و صاحب جواهر شهرهایی را از نظر